

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างแดน ศึกษากรณีวัดปากน้ำอเมริกา*

Propagation of Buddhism Abroad: A Case Study of Wat Paknam America

พระวิเทศวิสุทธิคุณ สมัคร สมัคโค

Phra Videsvissuddhikhun Samak Samaggo

วัดปากน้ำอเมริกา

Wat Paknam America, USA.

Corresponding Author's Email: watohio@gmail.com

บทคัดย่อ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างแดนนั้น พระธรรมทูตสายต่างประเทศจะต้องได้รับการอบรมให้มีความรู้ความสามารถ จริยวัตรอันงดงาม พระธรรมทูตต้องมีความเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมของประเทศที่ตนไปเผยแผ่ให้ดีพอ ทำให้การการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสื่อสารกับคนในประเทศนั้นได้ดี และมีความมั่นใจในการปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศได้ดียิ่งขึ้น มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะไปปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่ในต่างประเทศเพื่อสนองงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของคณะสงฆ์ไทย ทำหน้าที่ในการส่งสารซึ่งก็คือธรรมะอันเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา นำไปให้ถึงประชาชนเพื่อให้เข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นผู้ดำเนินการสั่งสอนให้คำแนะนำประชาชนให้เกิดศรัทธา และน้อมนำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาสู่การปฏิบัติในวิถีชีวิต

พระธรรมทูตผู้ทำหน้าที่เผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและทำหน้าที่เสมือนเป็นตัวแทนของคณะสงฆ์ไทยเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจ เดินทางไปเพื่อฉลองศรัทธา พุทธศาสนิกชนไทยที่มีถิ่นฐานอยู่ที่นั่นเป็นชุมชนและปรารถนาที่จะให้มีวัดไทยขึ้น พระสงฆ์ทำหน้าที่หลักในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา อบรมสั่งสอนประชาชนให้เข้าถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การสร้างวัดจึงเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเช่นกัน เพราะวัดเป็นศูนย์กลางการพบปะของชุมชนคนไทยที่อยู่ต่างแดนในเมืองนั้น ๆ และเป็นสถานที่ที่ผู้สนใจพระพุทธศาสนาจะได้ศึกษาพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

คำสำคัญ: การเผยแผ่; พระพุทธศาสนา; พระธรรมทูต

Abstract

In propagating Buddhism abroad, foreign missionaries must receive training to enhance their knowledge, skills, and ethical conduct. They should understand the language and culture of the country they are sent to, enabling effective communication and propagation of Buddhism. This will help them confidently carry out religious duties abroad. Missionaries must be well-qualified to carry out their duties in propagating Buddhism on behalf of the Thai Sangha, conveying the core teachings of the Buddha to the people, helping them understand Buddhist principles, and guiding them to practice these teachings in daily life.

*Received January 30, 2025; Revised February 10, 2025; Accepted February 19, 2025

Foreign missionaries represent the Thai Sangha and serve as spiritual guides for Thai communities abroad. They help celebrate faith and build Thai Buddhist temples in foreign lands, fulfilling their role in performing religious ceremonies and teaching people Buddhist principles. The establishment of temples plays a crucial part in spreading Buddhism as they serve as centers for the Thai community abroad and places where those interested in Buddhism can study and practice.

Keywords: Propagation; Buddhism; Dhammaduta

บทนำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติคำว่า การเผยแผ่ หมายถึงการทำให้ขยายออกไป เช่น เผยแผ่พระศาสนา (Royal Institute, 2013) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในครั้งสมัยพุทธกาลนั้น ได้ทำกันหลายรูปแบบ ได้แก่ การปฏิบัติตนที่น่าเลื่อมใส การสนทนา การแนะนำ การตอบปัญหาข้อข้องใจและการแสดงธรรมไปตามลำดับ โดยที่พระพุทธเจ้าทรงประทานหลักการเผยแผ่ให้พระสาวกยึดถือเป็นหลักปฏิบัติว่าให้แสดงธรรมมีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ ชี้แจงให้เข้าใจในแต่ละแง่แต่ละประเด็น แสดงธรรมด้วยจิตเมตตาอนุเคราะห์มุ่งจะให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ แสดงธรรมไม่ยกตน ไม่เสียดสีข่มผู้อื่น (Punyanupap, 1981) ตลอดจนยึดหลักโอวาทปาฏิโมกข์คือการไม่กล่าวร้ายผู้ใด มีความสำรวมในศีลเป็นต้น (Thai Tripitakas: 10/90/50-51) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมา พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญเพราะท่านเป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย เป็นหนึ่งในพุทธบริษัท ถือว่าเป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนา (Phantarangsi, 1973) ด้วยเพราะพระสงฆ์สาวกส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูกทาง ปฏิบัติสมควรเป็นผู้ควรแก่การค้ำชู ควรแก่การต้อนรับ ควรแก่ของทำบุญ ควรแก่การกราบไหว้ เป็นเนืองนาคบุญอันยอดเยี่ยมของโลก (Thai Tripitakas: 12/74/66) มีปณิธานในการเผยแผ่ และไม่เพียงแต่ท่านจะอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนเท่านั้น ท่านยังสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมด้วย

นอกจากนี้ การเผยแผ่ยังได้มีความหมายรวมถึงการประกาศพระพุทธศาสนา (Phra Dhammapitaka (P. A. Payutto), 2005) โดยยึดหลักประโยชน์และความสุขของมหาชนเป็นที่ตั้งถือเป็นวัตถุประสงค์หลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังที่พระพุทธเจ้าทรงประทานโอวาทให้แก่เหล่าพระสาวกชุดแรกที่ทรงส่งให้ไปประกาศพรหมจรรย์ว่า “พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปร่วมทางเดียวกันสองรูป” จากพระพุทธพจน์นี้เป็นเครื่องชี้ชัดว่า บทบาทสำคัญของการสื่อหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยเป็นหลักการและนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของเหล่าพุทธสาวกจนตราบเท่าปัจจุบันนี้ ทั้งนี้ ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่มนุษย์ โดยหลักการก็คือให้เกิดประโยชน์สุขตามพุทธประสงค์ 3 ประการคือ

1. ทิฏฐธัมมิกัตถะประโยชน์ ได้แก่ ประโยชน์ในชาตินี้
2. สัมปรายิกัตถะประโยชน์ ได้แก่ ประโยชน์ในชาติหน้า
3. ปรมัตถะประโยชน์ ได้แก่ ประโยชน์อย่างยิ่ง

ประโยชน์ 3 ประการกล่าวคือ ผลตอบสนองได้รับสืบมาจากพฤติกรรมที่ประกอบไปด้วยกุศลกรรมที่พระพุทธศาสนาถือเป็นหลักสำคัญ เพราะก่อให้เกิดผลเป็นความสุข ความมั่งคั่งบริบูรณ์ ความไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ และจุดมุ่งหมายปลายทางของชีวิตที่ถือเป็นสุขที่สงบเย็นเป็นชีวิตที่อยู่จบพรหมจรรย์สิ้นทุกข์ทั้งปวง

การที่พระพุทธรูปองค์ทรงประสงศ์ให้เกิดเป็นประโยชน์แก่มหาชน คือ เกิดปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในต่างแดนนั้น พระธรรมทูตผู้ทำหน้าที่เผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและทำหน้าที่เสมือนเป็น ตัวแทนของคณะสงฆ์ไทยพบปัญหาการเผยแผ่ดังต่อไปนี้ คือ ในประเทศสหรัฐอเมริกาพบปัญหาการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาจากการทำงานพระธรรมทูตที่ผ่านมาในประเทศสหรัฐอเมริกา มีพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท (แบบไทย ๆ) เข้าไปเผยแผ่ งานเผยแผ่ในช่วงเวลานั้นเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำไม่มีระบบที่ชัดเจน และ พระสงฆ์ซึ่งเป็นพระธรรมทูตที่เดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจนั้น เดินทางไปเพื่อฉลองศรัทธา พุทธศาสนิกชนไทย ที่มีถิ่นฐานอยู่ที่นั่นเป็นชุมชนและปรารถนาที่จะให้มีวัดไทยพระสงฆ์ทำหน้าที่หลัก ในการประกอบพิธีกรรมทาง ศาสนา และเดินทางมาตามทีครุบาอาจารย์มอบหมายเท่านั้น แม้จะมีการอบรมพระธรรมทูตอย่างเป็นทางการ เพื่อส่งมาปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระธรรมทูตสายต่างประเทศก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่ พระธรรมทูต ในสหรัฐอเมริกามุ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่พุทธศาสนิกชนไทยมากกว่าชาวต่างชาติ วัดไทยมีไว้สำหรับ เป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมไทย การสื่อหลักธรรมเข้าสู่จิตใจของพุทธศาสนิกชน

ปัญหาและอุปสรรคการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างแดนนั้น พระธรรมทูตยังไม่เข้าใจภาษาและ วัฒนธรรมของประเทศที่ตนไปเผยแผ่ดีพอ ทำให้การสื่อสารกับคนในประเทศนั้นได้ไม่เต็มที่ควร ด้านองค์กร สงฆ์ที่มีส่วนในการดูแลพระธรรมทูตยังไม่เข้มแข็งพอ จึงให้การสนับสนุนและดูแลได้ไม่ทั่วถึง แม้ปัจจุบันจะมี หลายหน่วยงานที่กำกับดูแลโดยตรงแต่ก็ยังไม่ครอบคลุมได้ไม่ทั่วถึง เช่น ศูนย์ควบคุมดูแลพระไปต่างประเทศ ก็ทำหน้าที่อย่างหนึ่ง สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตก็ทำหน้าที่อีกอย่าง อบรมพระธรรมทูตแล้วส่วนการคัดเลือกว่า พระสงฆ์รูปใดจะได้เดินทางไปประเทศไหนนั้นเป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง เมื่อผ่านเกณฑ์พิจารณาแล้วก็ต้องผ่าน ขั้นตอนในการขอหนังสือเดินทาง ขอวีซ่าเข้าประเทศ บางประเทศก็ยากมากและใช้เวลาในการพำนัก ในประเทศนั้น ๆ น้อยทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (Phra Nattakitt Suddhamano (Udomphol), 2017)

วัดเป็นสถานที่รวมจิตใจของคนไทยที่พลัดถิ่นมาอยู่ต่างแดนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศ สหรัฐอเมริกา และนอกจากนั้นวัดยังเป็นสถานที่ให้ความรู้ เผยแผ่วัฒนธรรม ศิลปะประเพณีแก่คนในชุมชน โดยมีพระธรรมทูตประจำวัดนั้น ๆ ทำหน้าที่เป็นผู้อบรมสั่งสอนและวัดยังเป็นที่พักผ่อนของคนไทยในต่างแดน เพื่อเป็นที่ประชุมหรือเพื่อเป็นที่เจริญสมาธิภาวนาชำระจิตใจของผู้คน นับได้ว่าวัดมีอิทธิพลมากต่อคนไทยเป็น อย่างมาก เพราะวัดเป็นสถานที่เดียวที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยในต่างแดนมาโดยตลอด บทบาทของวัด และพระธรรมทูตเริ่มสูญหายไปเพราะความเจริญแบบตะวันตกเข้ามาสู่สังคมไทยเมื่อประมาณ 70-80 ปีที่ผ่านมา เริ่มจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท อย่างไรก็ตามพระสงฆ์ยังคงมีบทบาทมากบ้างน้อยบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมแต่ละสังคมโดยเฉพาะในชนบทหรือท้องถิ่นที่ห่างไกลมาก ๆ พระสงฆ์ยังคงมี บทบาทหลายอย่างเหมือนเดิมและเป็นความจริงที่ว่าคนไทยเกือบทุกคนจะต้องกลับเข้าสู่วัดอีกครั้งหนึ่ง ในวาระสุดท้ายของชีวิต จึงกล่าวได้ว่าหวังชีวิตของพุทธศาสนิกชนต้องเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาตลอดเวลา ตั้งแต่สมัย อดีต ปัจจุบัน และอนาคตจนกว่าพุทธศาสนาจะสูญสิ้นไปจากแผ่นดินไทยอันเป็นที่อยู่ของสังคมไทย นอกจากนี้วัดก็ยังเป็นศูนย์รวมความเชื่อต่าง ๆ ทางไสยศาสตร์ของชาวพุทธซึ่งเป็นความเชื่อของแต่ละบุคคล ดังนั้นวัดจึงเปรียบเสมือนแหล่งรวบรวมและสร้างวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมเป็นค่านิยมและความเชื่อที่มีร่วมกัน มาอย่างปัจจุบัน

เมื่อสรุปปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศโดยภาพรวม แบ่งได้ เป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ ปัญหาจากภายนอก ได้แก่ปัญหาความขัดแย้งในเรื่อง การบริหารจัดการวัดและการ บริหารการเงินของพระสงฆ์กับคณะกรรมการวัดเนื่องจากในหลายประเทศ การจัดตั้งวัดจะต้องดำเนินการ

ในนามของนิติบุคคลจึงต้องมีคณะกรรมการซึ่งเป็นฆราวาสมาร่วมบริหารจัดการด้วย จำนวนวัดไทยมีเพิ่มขึ้น แต่หน่วยงานในส่วนกลางของไทยไม่สามารถกำกับดูแลได้อย่างทั่วถึงและปัญหาจากพระธรรมทูต ได้แก่ ความไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการใช้ภาษาท้องถิ่น ความไม่เข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น การประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสมณสาธิต มีปัญหาเรื่องการเงิน และบางรูปลาสิกขาเมื่อได้รับใบอนุญาตให้ทำงาน และพำนักได้ถาวร เป็นต้น แต่ปัญหาบางประการอาจเกี่ยวกับปัญหาภายนอกและภายในเช่น ระยะเวลาในการพำนักอยู่ในแต่ละประเทศนั้นเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับระเบียบปฏิบัติของสถานทูตในประเทศนั้น แต่อาจได้รับความสะดวกมากขึ้น ถ้ากระทรวงการต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวก ให้แก่พระธรรมทูตหรือปัญหาการบริหารจัดการวัดระหว่างคณะกรรมการซึ่งมีฆราวาสร่วมอยู่ ด้วยตัวอย่างปัญหาและอุปสรรคที่พบเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่พบและรอการจัดการทั้งจากตัวพระธรรมทูตเองและจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของพระธรรมทูตในต่างประเทศ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างแดน

พระพรหมบัณฑิต ศ.ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรรมการมหาเถรสมาคม เป็นประธานได้กล่าวไว้ในวันปิดการประชุมสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา (Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto), 2017) มีใจความว่า จากที่เข้าร่วมประชุมสมัชชามาอย่างสม่ำเสมอ ครั้นนี้เป็นปีที่ 41 ได้เห็นการพัฒนาการของสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา เราในฐานะปลาสองน้ำทั้งไทยและต่างแดน ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ในอดีตเรามักจะถูกมองว่าไปแค่รักษาศรัทธาคนไทย ซึ่งพูดโดยความไม่เข้าใจ โดยเข้าใจว่าต้องไปเปลี่ยนให้คนมานับถือศาสนาพุทธ เรามีสำนักกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศ ถือว่าเห็นการยอมรับของคณะสงฆ์ไทย มหาเถรสมาคมเห็นความสำคัญมากสำหรับพระธรรมทูตในการเผยแผ่ธรรมในต่างแดน พร้อมทั้งให้กำลังใจด้วยการถวายสมณศักดิ์พระธรรมทูตในต่างแดน ซึ่งปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทยนั้น ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การเผยแผ่ภายในประเทศและในต่างประเทศ ซึ่งดำเนินการภายใต้กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 รวมถึง ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดแนวทางปฏิบัติอย่างเป็นระบบ โดยมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งแยกตัวจากกรมการศาสนาในปี พ.ศ. 2545 เพื่อดูแลและประสานงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยตรง (National Office of Buddhism, 2012) ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้รวบรวมข้อมูลและศึกษาจากหลากหลายแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างแดน สามารถสรุปรวมเป็นวิธีการได้ดังนี้

1. วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยผ่านบุคคล

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านบุคคลนั้น เป็นวิธีการเริ่มต้นที่ใช้มาตั้งแต่สมัยพุทธกาลด้วยพระองค์เองจนถึงปัจจุบันผ่านพุทธบริษัทผู้ทำหน้าที่เป็นเหมือนธรรมทูต คือ ทูตผู้นำพุทธธรรมไปเผยแผ่ โดยสามารถเปรียบเทียบวิธีการเผยแผ่โดยผ่านบุคคลได้ออกเป็น 3 วิธี ดังนี้

(1) การเผยแผ่โดยพระพุทธรเจ้าทรงเป็นผู้เผยแผ่ด้วยพระองค์เอง เป็นวิธีการเผยแผ่ที่มีมาแต่ดั้งเดิมตั้งแต่สมัยพุทธกาลและไม่สามารถทำได้ในปัจจุบันแล้ว หลังจากพระพุทธรองค์บรมครูตรัสสัมโพธิญาณ ทรงได้แสดงธรรมที่ทรงตรัสรู้แก่สาวก การแสดงธรรมจักกัปปวัตตนสูตรแก่ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ในวันเพ็ญเดือนหก จึงถึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรกพระพุทธรองค์โดยทรงเลือกสอนบุคคลผู้มีปัญญา กลุ่มผู้นำ หรือกลุ่มคนที่มีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงสังคมในวงกว้างก่อน เนื่องด้วยทรงเห็นว่า ผู้มีปัญญาสามารถเรียนรู้ และทำความเข้าใจได้ง่าย การเผยแผ่โดยพระพุทธรเจ้าเองไม่สามารถทำได้หลังจากพุทธปรินิพพานแล้ว การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยผ่านบุคคลในข้อนี้จึงไม่สามารถทำได้อีก

(2) การเผยแพร่โดยพระสงฆ์สาวก เมื่อเกิดพระสงฆ์สาวกแล้ว พระสงฆ์สาวกก็ได้ช่วยพระพุทธเจ้าเผยแพร่พระพุทธศาสนาตราบจนถึงปัจจุบัน หลังจากพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ได้ทรงกำหนดระบบอุปชฌาย์ขึ้นและกำหนดให้เหล่าสาวกยึดเอาพระธรรมวินัยเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนและเผยแพร่พุทธธรรมแก่บุคคลอื่น พระสงฆ์คือสาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะพุทธศาสนาเถรวาทแบบไทยนั้น มีแกนกลางอยู่ที่พระสงฆ์ (Phra Paisal Visalo, 2003)

นอกจากนี้ วิธีการเผยแพร่ผ่านการผลิตบุคลากรที่เป็นชาวต่างชาติด้วยตนเอง ถือเป็นวิธีการเผยแพร่ที่เติบโตอย่างช้า ๆ แต่มั่นคง ดังเช่น วัดหนองป่าพง และวัดป่าบานาชาติ ได้พิสูจน์ให้เห็นมาแล้ว ข้อดีของการสร้างพระชาวต่างชาติ คือ ความได้เปรียบด้านภาษาที่สามารถอธิบายได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง ความเข้าใจเข้าใจในพื้นฐานความคิด เพราะเกิดจากพื้นฐานวัฒนธรรมเดียวกัน เป็นต้น

(3) การเผยแพร่โดยฆราวาส นับแต่ครั้งพุทธกาล มีฆราวาสผู้เป็นกำลังหลักในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 เช่น พระเจ้าอโศกมหาราชที่ได้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา ก่อสร้างวัดและสถานศึกษา ตลอดจนกำหนดนโยบาย ในฐานะกษัตริย์ ให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ในสังคมไทยก็เช่นกัน อุบาสก โดยเฉพาะกษัตริย์ผู้ปกครองแผ่นดิน ได้มีส่วนสำคัญอย่างมากในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นไปในวิธีการเดียวกันกับสมัยพุทธกาล เช่น การสร้างวัดวาอาราม และการกำหนดนโยบายสำคัญ ๆ พร้อมด้วยการส่งพระธรรมทูตไปยังที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีการสร้างสื่อ เช่น พระไตรปิฎก และหนังสือสำหรับผู้สนใจศึกษาพระพุทธศาสนาอีกด้วย

พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศโลกตะวันตก ในยุคแรก ๆ เกิดจากความฆราวาส โดยเป็นความประสงค์ของชาวเอเชียที่ย้ายถิ่นฐานไปยังประเทศต่าง ๆ พร้อมได้นำศาสนาดั้งเดิมของตนไปด้วย ดังจะเป็นได้จากพระพุทธศาสนาที่เข้าไปในสหรัฐอเมริกา ด้วยมีการนิมนต์พระสงฆ์ไทยโดยกลุ่มคนไทยในสหรัฐอเมริกาเพื่อไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่นั่น (Phrapalad Amphon Suthero, and Phramaha Thanat Atthajari, 2000)

เหตุการณ์ดังกล่าว แม้หน้าที่การเผยแพร่จะดำเนินไปด้วยคณะสงฆ์ แต่มีศาสนิก คือ กลุ่มชาวพุทธเป็นผู้เป็นต้นแบบ และริเริ่มการเผยแพร่ในต่างประเทศ ซึ่งวิธีการเผยแพร่ในลักษณะดังกล่าว กล่าวคือ กลุ่มชาวพุทธในต่างประเทศนิมนต์พระสงฆ์ไปเผยแพร่ศาสนา ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการประกาศศาสนาในต่างประเทศในหลาย ๆ ประเทศ

2. วิธีการเผยแพร่ผ่านศาสนวัตถุ ศาสนสถาน หรือสัญลักษณ์

ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลมาจนถึงสมัยปัจจุบัน มีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านศาสนวัตถุรวมถึงสัญลักษณ์และศิลปกรรมต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน ต่างแต่ในรายละเอียดของศาสนวัตถุ เช่น รูปแบบของศาสนวัตถุมีความต่างกัน ในยุคสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช ได้สร้างสถูปเจดีย์สำหรับบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและศิลาจารึกไว้ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่พระศาสนา (Kumpairoj, 2010) จนถึงปัจจุบันนี้ซากเสาอโศกที่ยังเหลืออยู่ก็ยังคงเป็นจุดสนใจที่สร้างความน่าศรัทธาให้เกิดแก่ผู้ได้ไปเยือน ไม่ว่าจะเป็นในมิติเชิงประวัติศาสตร์ เชิงศาสนา หรือการท่องเที่ยว

วิธีการเผยแพร่ในสมัยรัตนโกสินทร์ กษัตริย์ในราชวงศ์จักรีเป็นผู้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา มาในทศวรรษกาล วิธีการเผยแพร่มีความชัดเจนในด้านการวางระบบการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา เห็นได้จากการจัดตั้งสถาบันต่าง ๆ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงอาศัยพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ผู้ทรงผนวชอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรืองในด้านปริยัติและปฏิบัติ โดยทรงโปรดให้ตั้งศูนย์การศึกษาบาลีที่วัดมหาธาตุเรียกว่า ‘มหาธาตุวิทยาลัย’ และทรงโปรดให้ตั้งมหาหมกุฎราชวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางการศึกษาปริยัติขึ้นที่หน้าวัดบวรนิเวศวิหารอีกแห่งหนึ่ง ทั้งยังมีการทำสังคายนาชำระพระไตรปิฎกอีกครั้งจากภาษาขอมเป็นภาษาไทย นับเป็นพระไตรปิฎกพิมพ์เป็นภาษาบาลี

เล่มแรกของโลกที่พิมพ์ได้ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นเล่ม (Phra Dhammavisuddhikawi (Phijit Thitawanno), 2003)

3. วิธีการเผยแพร่โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี

วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อและเทคโนโลยีมีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลโดยมีพัฒนาการมาตลอดและปัจจุบันเป็นวิธีการที่ชาวตะวันตกโดยส่วนใหญ่รู้จักพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผ่านการอ่านหนังสือ วรรณกรรม หรือสื่อออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ เผยแพร่ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา การแสดงพระธรรมเทศนาออนไลน์ เป็นต้น

การเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีพัฒนาการในการเผยแพร่ที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ยุค (Cybervanaram, 2010)

- 1) ยุคการสื่อสารโดยคำพูดการเผยแพร่พระพุทธศาสนาใช้วิธีมุขปาฐะ
- 2) ยุคการสื่อสารโดยการเขียนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยเขียนตามผนังถ้ำ จารึกลงใบลาน
- 3) ยุคการสื่อสารโดยการพิมพ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยการพิมพ์หนังสือพระไตรปิฎก คัมภีร์ตำราทางพระพุทธศาสนา
- 4) ยุคการสื่อสารโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางวิทยุ โทรทัศน์
- 5) ยุคการสื่อสารโดยโทรคมนาคมและดิจิทัลมีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางดาวเทียม และอินเทอร์เน็ต

หนังสือเช่นพระไตรปิฎก หนังสือเรื่องพระพุทธเจ้าสอนอะไรในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการทำสังคายนาชำระพระไตรปิฎกโดยทรงโปรดให้คัดลอกจากไตรปิฎกอักษรขอมในใบลานมาเป็นตัวอักษรไทย นับเป็นพระไตรปิฎกพิมพ์เป็นภาษาบาลีเล่มแรกของโลกที่พิมพ์ได้ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นเล่มหนังสือ รวม 49 เล่ม (Phra Dhammavisuddhikawi (Phijit Thitawanno), 2003)

อีกทั้งยังมีสื่อในด้านผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับของกับทางพระพุทธศาสนา เช่น งานวิจัยของ Alan Wallace แห่งสถาบันการศึกษาด้านจิตใต้สำนึก มหาวิทยาลัย Santa Clara ที่ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติธรรมด้วยวิธีเจริญสติตามแนวพุทธส่งผลดีอย่างมากต่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต เช่น ลดความเครียด อันนำไปสู่การลดปัญหาความขัดแย้งในสังคม (Wallace, and Shapiro, 2006) เป็นต้น สื่อผลงานวิจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นกระบอกเสียงที่ทำให้มีผู้สนใจศึกษาวิธีการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น

4. วิธีการเผยแพร่โดยผ่านนโยบายทางการเมืองและสังคม

วิธีการเผยแพร่โดยผ่านนโยบายทางการเมืองและสังคมมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบันโดยมีความคล้ายคลึงกันแต่ต่างกันในเรื่องรายละเอียดของนโยบายและวิธีการดังตัวอย่างในประเทศไทย เช่น การสืบเนื่องจากการสร้างมหาธาตุวิทยาลัยในสมัยรัชกาลที่ 5 ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ทรงจัดให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรมขึ้น คือ หลักสูตรนักธรรมในชั้นแรก และเปิดโอกาสให้กุลหัตถ์เข้าเรียนและสอบด้วยเรียกว่าธรรมศึกษา (Phra Dhammavisuddhikawi (Phijit Thitawanno), 2003) ทำให้กุลหัตถ์ผู้สนใจในการศึกษาธรรมเกิดความสะดวกและสามารถเข้าถึงการศึกษาระบบอย่างระบบมากขึ้น

อีกหนึ่งวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนา คือ การเผยแพร่ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมที่ตนอยู่ อย่างเช่น ดิซ นัท ฮันท์ ผู้ได้ชื่อว่าเป็นหนึ่งในบุคคลผู้ริเริ่มนำพระพุทธศาสนาออกมาสัมพันธ์กับโลกสมัยใหม่อย่างมีพลัง (King, 2001) ท่านมุ่งเน้นให้ชาวพุทธออกไปช่วยเหลือสังคม โดยพร้อมร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเขา แต่สิ่งที่จะต้องทำควบคู่กับปฏิบัติทางสังคมก็คือ การเจริญสมาธิภาวนา เพื่อให้จิตบังเกิดความสงบ มีสติเปี่ยมด้วยกรุณาและมีปัญญากระจ่างแจ้ง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดทั้งประโยชน์แก่ตนเองและประโยชน์แก่สังคม

อย่างแท้จริง นอกจากการนำพระพุทธศาสนาสัมพันธ์กับสังคมแล้ว ท่านนัท ฮันท์ ยังมีความเห็นว่า พระพุทธศาสนาอาจแยกจากชีวิตได้ การปฏิบัติธรรมมิได้หมายถึงการปลีกตัวออกจากกิจวัตรประจำวัน หากควรผสมผสานให้กลมกลืนกับทุกอิริยาบถ ไม่ว่าจะเป็นการกิน การดื่ม การทำงาน ล้วนเป็นโอกาสแห่งการเจริญสมาธิภาวนาทั้งสิ้น พระพุทธศาสนาที่สัมพันธ์กับชีวิตและสังคมอย่างแนบแน่นดังกล่าว ท่านนัท ฮันท์ เรียกว่า “Engaged Buddhism”

จึงพอสรุปได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีหลายวิธีที่ถูกใช้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 วิธีหลัก ได้แก่ 1) การเผยแผ่ผ่านบุคคล ซึ่งเริ่มจากพระพุทธองค์เองและต่อเนื่องผ่านพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมะ โดยเฉพาะพระชาวต่างชาติที่ช่วยเผยแผ่ในต่างแดน รวมถึงฆราวาสที่สนับสนุนพระศาสนา เช่น พระเจ้าอโศกมหาราชและกษัตริย์ไทยที่มีบทบาทสำคัญ 2) การเผยแผ่ผ่านศาสนวัตถุและศาสนสถาน เช่น สถูปเจดีย์ เสืออโศก และวัดต่าง ๆ ที่เป็นศูนย์กลางศาสนาและการศึกษาธรรมะ 3) การเผยแผ่โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี ซึ่งมีการพัฒนาเรื่อยมา ตั้งแต่मुखปาฐะ จารึก หนังสือ ไปจนถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ต ทำให้ชาวตะวันตกรู้จักพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น 4) การเผยแผ่ผ่านนโยบายทางการเมืองและสังคม เช่น การส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมในไทย และแนวคิด “Engaged Buddhism” ของนัท ฮันท์ ที่เน้นให้พระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันและสังคมโดยรวม วิธีการเผยแผ่ทั้งหมดนี้ทำให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายและยังคงมีอิทธิพลในปัจจุบัน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดปากน้ำอเมริกา

ผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นพระธรรมทูต ในสหรัฐอเมริกา ได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกา เป็นเวลามากกว่า 25 ปี และได้รับรู้รับฟังปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกา ทั้งจากพระธรรมทูตและบุคคลทั่วไปที่สนใจในพระพุทธศาสนา ผู้เขียนได้ตระหนักถึงรูปแบบวิธีการ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรนี้ จะทำให้มีผลกระทบต่องค์กรสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา และพระธรรมทูตที่ปฏิบัติหน้าที่ สาเหตุที่ผู้เขียนเลือกเอา วัดปากน้ำอเมริกา มาเป็นกรณีศึกษานั้น เนื่องจากเป็นวัดสร้างที่สร้างขึ้นโดยพระธรรมทูตและประชาชนซึ่งประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติหลายวัฒนธรรมและวัดตั้งอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีความเจริญทางวัตถุสูงสุด และวัดปากน้ำอเมริกาแห่งนี้เป็นวัดในเครือข่ายสมาชิกร่วมชาวสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาลำดับที่ 51 โดยที่วัดไทยที่อยู่ในสังกัดสมาชิกร่วมชาวสงฆ์ไทยมีอยู่ทั่วเกือบทุกรัฐของประเทศประมาณ 122 วัด มีพระธรรมทูตไทยปฏิบัติหน้าที่อยู่ประมาณ 600 รูป (The Council of Thai Bhikkhus in the USA, 2022) ทำให้ได้ภาพรวมของปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อสะท้อนปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เมื่อก่อนคนไทยที่รัฐโอไฮโอต้องเดินทางไปทำบุญกุศล ทั้งงานมงคล งานบุญตามประเพณีที่วัดไทยในรัฐอื่นเป็นประจำ จวบจนกระทั่งวันสำคัญวันหนึ่ง คือ วันศุกร์ที่ 4 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2547 ผู้เขียนได้นำคณะญาติโยมชาวเมืองเดย์ตัน (Dayton) รัฐโอไฮโอ กลุ่มหนึ่งซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก ซึ่งผู้มีความปรารถนาอย่างแรงกล้า มุ่งมั่นที่จะสร้างวัดในเมืองนี้ มานานแล้ว มาร่วมเริ่มบุกเบิกสร้างวัด โดยได้ประชุมปรึกษาหาหรือขอเช่าบ้านหลังเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง ซึ่งอยู่ทางด่วนหมายเลข 70 เลขที่ 7575 ถนนเทเลอร์วิลล์ เขตเมืองฮิวเบอร์ไฮท์ รัฐโอไฮโอ ประเทศสหรัฐอเมริกา และตั้งชื่อวัดว่า วัดพุทธมงคลภาวนา ชื่อวัดแต่เดิมตั้งกว่า เมื่อเริ่มก่อตั้งนั้นยังหาชื่อที่เหมาะสมที่สุดและลงตัวไม่ได้ ด้วยอาศัยความเป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อดอกน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ยึดถือหลักคำสอนและปฏิบัติตามแนวคำสอนของท่านอยู่เป็นนิจ ชื่อวัดพุทธมงคลภาวนาจึงเกิดขึ้น เพื่อเป็นการแสดงความเคารพและอาภิวบูชาแก่ท่าน

ข่าวการตั้งวัด สร้างความปิติ ปลาบปลื้ม มากมายบังเกิดขึ้นกับผู้คนมากมาย เนื่องจากเป็นเวลาหลายสิบปีที่ คนที่รัฐโอไฮโอแห่งนี้ต้องใช้เวลาเดินทางหลายชั่วโมง (6 ชั่วโมงกว่า) ต้องค้างคืนต่างรัฐ เพื่อจะไปทำบุญ ไปงานประเพณีทางศาสนา

วัดแห่งนี้ เป็นวัดพุทธศาสนาไทย แห่งแรกของรัฐนี้ เกิดขึ้นที่นี่ อันเกิดจากความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจระหว่างกันของคนไทยในต่างแดน ด้วยความปรองดองเหล่านี้ เป็นหัวใจในความสำเร็จของกิจการงานทุกอย่าง เพราะพระธรรมทูตสายต่างประเทศ เป็นผู้นำพี่น้องชาวไทยผู้ร่วมบุกเบิกงานสร้างวัด ต่างมีธรรมะในใจ มีความสามัคคี ปรองดองอย่างมั่นคง แน่นหนา วัดนี้จึงเกิดขึ้นได้ ถึงแม้ว่าการปฏิบัติศาสนกิจระยะแรก ๆ จะไม่ราบรื่นเท่าใดนัก เนื่องจากมีกฎระเบียบ ข้อกฎหมายต่าง ๆ ของรัฐอย่างเคร่งครัด เพราะบ้านที่เช่าอยู่ในเขตที่พักอาศัย ไม่ใช่เขตที่จะทำกิจกรรมอื่น ๆ อย่างอิสระ จึงใช้ที่พำนักพักของพระสงฆ์แต่เพียงอย่างเดียว มิหนำซ้ำยังมีเรื่องของความไม่เข้าใจในวิถีทางของพระพุทธศาสนาและพุทธศาสนิกชนของชาวต่างชาติบางกลุ่ม ซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดาทั่วไป

ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานในฐานะพระธรรมทูตของคณะสงฆ์ไทย นอกเหนือไปจากความเมตตา สงเคราะห์แก่ประชาชนชาวไทยในรัฐนี้และรัฐใกล้เคียง พระธรรมทูตและคณะสงฆ์ที่มาร่วมงาน มีจิตใจตั้งมั่นที่จะดำเนินรอยตามผลงานการเผยแผ่พระธรรม สงเคราะห์สังคมประชาชนทุกชาติ เพื่อประโยชน์เกื้อกูลความสุขแก่เพื่อนมนุษย์ ตามพุทธประสงค์และบรรดาพระสาวกในอดีต เพื่อน้อมเป็นพุทธบูชา

ในปีแรกหลังจากออกพรรษา ผู้เขียนได้เดินทางกลับไปเมืองไทย เพื่อไปปฏิบัติศาสนกิจ และถวายรายงานการก่อสร้างวัดต่อเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ (ช่วง วรบุญมหาเถร ป.ศ.9) เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ได้ปรารภว่า ขึ้นชื่อว่าวัดปากน้ำ ไม่ว่าจะไปสาขาใด ประเทศใด ล้วนต้องยึดถือระเบียบแนวปฏิบัติตามแบบของวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ อย่างเคร่งครัด กำลังใจ และโอวาทกล่าวอนุโมทนาบุญในกิจการงานสร้างวัดและเผยแผ่พระธรรมคำสอนในพุทธศาสนา ถือเป็นกำลังใจมหาศาลที่ได้รับเมื่อครบรอบ 1 ปี ผู้เขียนจึงได้กราบอาราธนาพระเดชพระคุณหลวงพ่อรองสมเด็จพระวิสุทธวิงศาจารย์ (วิเชียร โอนมคุณ ป.ศ.9) รองเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ เพื่อเดินทางมาเป็นประธานในพิธี พร้อมพระสงฆ์อนุจรติดตามอีก 5 รูป

การครั้งนั้น ถือเป็นความพิเศษที่สุดของรัฐโอไฮโอ เนื่องจากว่ามีพระสงฆ์ถึง 27 รูป มาประชุมพร้อมกันมากที่สุดเป็นครั้งแรกของรัฐ นับเป็นกำลังใจยิ่งใหญ่ของคณะสงฆ์ และคณะญาติโยมอุบาสกอุบาสิกาทุกหมู่เหล่า ที่จะทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้เกิดมีวัดที่สมบูรณ์แบบ เพียบพร้อมทางด้านเสนาสนะสงฆ์ เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อปวงชน ตามวัตถุประสงค์ของการสร้างวัด ซึ่งก็คือ

1. เพื่อเป็นสถานที่รวมจิตใจของชุมชนชาวไทยและชาวพุทธในรัฐโอไฮโอ และรัฐใกล้เคียง
2. เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท
3. เพื่อเป็นสถานที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา
4. เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาและปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน
5. เพื่อเป็นสถานที่ส่งเสริม การเรียนรู้ วัฒนธรรมและประเพณีของลูกหลาน ที่เติบโตในสหรัฐอเมริกา
6. เพื่อเป็นสถานที่บำเพ็ญบุญของพุทธศาสนิกชนทั่วไป

การปฏิบัติงานของทางวัดต่อมาอีก 2 ปี จึงได้ข่าวดี ซึ่งเปรียบได้ว่า เกิดจากกุศลผลบุญ บารมีของการสร้างวัด อีกผู้สร้าง ที่สามารถหาที่ ที่เหมาะสมในการสร้างวัดอย่างถาวรในอนาคตได้

สถานที่แห่งใหม่นี้ บ้านเลขที่ 4545 ถนนพิชเบอร์เกอร์ เมืองฮิวเบอร์ไฮท์ อยู่ห่างจากบ้านเล็กหลังเดิมเพียง 4 กิโลเมตรเศษเท่านั้น มีบ้านและที่ดินสำหรับใช้สอยทั้งหมด 5.9 เอเคอร์ (ประมาณ 17 ไร่) ซื้อในราคา 324,000 เหรียญ (สามแสนสองหมื่นสี่พันเหรียญสหรัฐ) ในนามของวัด โดยได้รับความร่วมมือและสนับสนุน

จากพุทธศาสนิกชนในรัฐโอไฮโอและรัฐอื่น ๆ จนทำให้วัดสามารถซื้อที่ดินได้ โดยทางวัดจ่ายเงินสดจำนวน 100,000 เหรียญ (หนึ่งแสนเหรียญสหรัฐ) และได้ทำการกู้ยืมเงินจากธนาคารอีกจำนวน 200,000 เหรียญ (สองแสนเหรียญสหรัฐ) กำลังใจ ความสามัคคี ของคณะกรรมการ ญาติโยม และคณะสงฆ์ผู้ร่วมกันพัฒนาและปรับปรุงสถานที่ใหม่แห่งนี้ สูงส่ง มั่นคง และภูมิโอบุญอย่างที่สุด

บริเวณเขตพื้นป่าหลังวัด ซึ่งรกเรื้อ ได้เปลี่ยนสภาพ ปรับปรุง ตกแต่ง สร้างสะพาน 2 แห่ง มีทางเดินระหว่างสมุพุ่มไม้ คงธรรมชาติความเป็นป่าไว้ได้อย่างสมบูรณ์ เหมาะกับการปฏิบัติธรรมอย่างยิ่ง ป่าวัดแห่งนี้มีความสมบูรณ์แท้จริง นั่นคือ นอกจากจะเป็นที่บำเพ็ญบุญในเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนา วัดยังเป็นศูนย์รวมใจของพุทธศาสนิกชน ทุกชาติ ทุกภาษา อีกทั้งเป็นแหล่งเผยแผ่ชนบประเพณี ศิลปวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของชาติไทย และคนไทยแล้ว วัดนี้ยังมีคณะสงฆ์และสถานที่สำหรับปฏิบัติธรรมอย่างสมบูรณ์ยิ่ง สมดังคำตรัสของพระพุทธองค์ที่ว่า “ผู้ใด ปฏิบัติธรรม ผู้นั้น ชื่อว่า เคารพ สักการะ นับถือบูชาเรา ตถาคต แม้ตถาคตจะปรินิพพานไปนานแล้ว แต่พระธรรมคำสอนของเรานี้ ยังเป็นหนทางที่จะนำให้ท่านทั้งหลายเข้าสู่ มรรคผล นิพพานได้” พระพุทธเจ้า มิได้บังคับ วางกฎเกณฑ์ ชูเซ็นให้ผู้ใดเชื่อในสิ่งที่พระองค์ทรงค้นพบด้วยพระองค์เอง เอาสมณะคือสมาธิเป็นบาทเบื้องต้นของวิปัสสนา (ปัญญาที่รู้แจ้งเห็นจริง) ตรงข้าม พระพุทธองค์ทางทำให้พิสูจน์ด้วยตนเอง ดังคำตรัสว่า “สันทิฏฐิโก อเกกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ” แปลว่า เชิญวิญญูชนทั้งหลาย น้อมกาย น้อมจิตเข้ามาพิสูจน์ด้วยการปฏิบัติเถิด ผลลัพธ์ย่อมรู้ เฉพาะตัว

ในปี พ.ศ. 2550 เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชสังฆคณาจารย์ ได้เดินทางมาเป็นประธานในพิธีสมโภชวัดครบรอบ 3 ปี หากแต่เมื่อถึงกำหนด หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช เกิดอาพาธกะทันหัน ไม่สามารถเดินทางมาได้ จึงได้บัญชาให้พระวิสุทธิวงศาจารย์ รองเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ มาเป็นประธานในพิธีแทนอย่างเป็นทางการ โดยมีพระสงฆ์อนุจรติดตามมาอีก 5 รูป หลวงพ่อรองสมเด็จพระสังฆราช ได้กล่าวว่า ในปีถัดไป หากหลวงพ่อก่อนเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ไม่มีอาพาธ ก็จะเดินทางมาเป็นประธานด้วยตัวท่านเอง

นอกจากนี้ ยังได้กล่าว สัมโมนียกถา ชื่นชมความพร้อมเพรียงของญาติโยม คณะกรรมการ ในความเป็นผู้มีหุตากว้างไกล สามารถเลือกสถานที่ตั้งวัดใหม่ได้อย่างเหมาะสม ยิ่งความปลาบปลื้มปีติ ยินดีมายังญาติโยมพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก ในปีเดียวกันนี้ คือ พ.ศ. 2550 ผู้เขียนได้เข้ารับพระราชทานสัญญาบัตรและพัดยศที่พระอุโบสถวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ที่พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิคุณ พร้อมกันนั้น เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชสังฆคณาจารย์ ได้มีเมตตาอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อวัดใหม่จากเดิม “วัดพุทธมงคลภาวนา” มาเป็น “วัดปากน้ำอเมริกา” และได้รับไว้ให้เป็นวัดที่อยู่ในความอุปถัมภ์สาขาของวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ

วัดที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ มีทั้งหมด 5 วัด คือ

1. วัดมงคลเทพมณี พิลาดเลเพีย รัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา
2. วัดปากน้ำญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่น
3. วัดปากน้ำนิวซีแลนด์ ประเทศนิวซีแลนด์
4. วัดปากน้ำอเมริกา รัฐโอไฮโอ ประเทศสหรัฐอเมริกา
5. วัดปากน้ำมิชิแกน รัฐมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา

เนื่องจากวัดปากน้ำอเมริกายู้อยู่ในต่างแดน พระสงฆ์ที่เดินทางมาปฏิบัติศาสนกิจในฐานะพระธรรมทูต มีกิจกรรมหน้าที่อะไรบางอย่าง ที่ต่างจากพระสงฆ์ในเมืองไทย ทางวัดมีกิจกรรมทุกเดือนตลอดทั้งปี เพื่อเปิดโอกาสให้ญาติโยมได้ทำบุญ และจรรโลงชนบประเพณีอันเป็นวัฒนธรรม เอกลักษณ์ รากเหง้าของสังคมไทย ซึ่งมีพุทธศาสนาเป็นต้นกำเนิด ที่กล่าวมาแล้ว โดยมีเหตุการณ์ วันสำคัญ ๆ เกี่ยวข้อง บางเดือนก็มีกิจกรรมมากกว่า

1 ครั้ง มีพุทธศาสนิกชน จากเมืองต่าง ๆ และรัฐใกล้เคียง มาร่วมงาน มากบ้าง น้อยบ้าง ตามแต่โอกาสและวันสำคัญนั้น ๆ หลายครั้งจะมีผู้เดินทางไกลถึงกว่า 12 ชั่วโมง เพื่อมาร่วมงาน

ทางวัดได้จัดตารางกิจกรรมประจำเดือนไว้ดังนี้: -

มกราคม	ทำบุญตักบาตร	วันขึ้นปีใหม่
กุมภาพันธ์	ทำบุญตักบาตร	วันมาฆบูชา
มีนาคม	ทำบุญตักบาตร	ของเดือนมีนาคม
เมษายน	ทำบุญตักบาตร	วันสงกรานต์
พฤษภาคม	ทำบุญตักบาตร	วันวิสาขบูชา
มิถุนายน	ทำบุญตักบาตร	งานสมโภชวัดประจำปี
กรกฎาคม	ทำบุญตักบาตร	วันอาสาฬหบูชา และเข้าพรรษา
สิงหาคม	ทำบุญตักบาตร	วันแม่
กันยายน	ทำบุญตักบาตร	วันสารท
ตุลาคม	ทำบุญตักบาตร	วันออกพรรษา
พฤศจิกายน	ทำบุญตักบาตร	วัดทอดกฐินสามัคคี
ธันวาคม	ทำบุญตักบาตร	วันเฉลิมพระชนมพรรษา

สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ ในฐานะพระธรรมทูตสายต่างประเทศ ในสหรัฐอเมริกา นอกจากกิจกรรมของสงฆ์ทั่วไป เช่น

- พระสงฆ์ทำวัตรสวดมนต์ ปฏิบัติธรรมทุกวัน
- วันพฤหัสบดีและวันอาทิตย์ จะมีญาติโยมสาธุชนร่วมทำวัตรสวดมนต์ เจริญสมาธิภาวนา และสนทนาธรรมเป็นประจำตลอดปี
- จัดอบรมและปฏิบัติธรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา
- แบ่งหน้าที่ในการดูแลสถานที่ เสนาสนะสงฆ์ให้ดูสะอาด เรียบร้อย เหมาะแก่พุทธศาสนิกชนที่จะมาใช้ในการบำเพ็ญบุญ
- จัดเตรียมสถานที่ สำหรับการบำเพ็ญบุญในเทศกาลต่าง ๆ และงานกุศลต่าง ๆ
- ให้คำปรึกษาปัญหาธรรมะ และปัญหาอื่น ๆ กับสาธุชนทั่วไป

งานพระธรรมทูตในสายต่างประเทศ จึงมีเพิ่มเติมในด้านการเผยแผ่ เช่น พิมพ์หนังสือต่าง ๆ หนังสือสวดมนต์ และวารสารรายปักษ์ต่าง ๆ รับผิดชอบ และรับบรรยายวิชาพระพุทธศาสนา ตามวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยทั่วไป สอนการเจริญสมาธิภาวนา ตามแบบวิชชาธรรมกาย ที่วัดเป็นประจำ และการเผยแผ่ธรรมะ ประชาสัมพันธ์งานพระพุทธศาสนาผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ต

พระธรรมทูตที่มาปฏิบัติศาสนกิจที่วัดแห่งนี้ จะต้องเป็นผู้มีความรู้ทั้งทางศาสนา หรือการศึกษาทางสงฆ์ และการศึกษาในระดับสามัญเป็นอย่างดี เพราะการศึกษาทั้งสองด้าน ทางโลกและทางธรรม เป็นแกนนำสำคัญยิ่งสำหรับผู้นำทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นศาสนาใดก็ตามในสังคมโลก ที่จะช่วยให้มีความคิด จิตสำนึก ทักษะคติ อุดมการณ์ กว้างไกล ไม่คับแคบ จึงจะเหมาะกับการปฏิบัติหน้าที่พระธรรมทูตในต่างแดน ต้องรู้เขารู้เรา การขาดการศึกษาสามัญ มีแต่การศึกษาทางศาสนาฝ่ายเดียวของผู้นำศาสนาใดก็ตาม ย่อมเป็นอุปสรรคต่อความเจริญและพัฒนาของชุมชน อีกสังคมโลกอย่างมากมาย บางแห่งถึงกับเป็นแกนนำก่อสงคราม การก่อการร้ายข้ามทวีป และขบวนการทำลายล้างความเชื่อ และศาสนาอื่นอย่างรุนแรง เฉกเช่นที่เราท่านได้ยินได้เห็นมาตลอด จนปัจจุบันนี้

ในปี พ.ศ. 2551 เมื่อเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชวังคณาจารย์ ได้เดินทางมาเป็นประธานในพิธีสมโภชวัด ครบรอบปีที่ 4 พร้อมพระอนุจร จากวัดปากน้ำภาษีเจริญ เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชวังคณาจารย์ได้ทำพิธีเจิมและเปิดป้ายวัดปากน้ำอเมริกาอย่างเป็นทางการ เมื่อวันอาทิตย์ที่ 8 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2551 เวลา 09.09 น. มีทำบุญสมโภชวัด หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชวังคณาจารย์ได้กล่าวสัมโมทนียกถา ใจความตอนหนึ่งว่า “วันนี้ อาตมาได้มาพบญาติโยมและคณะสงฆ์เป็นจำนวนมาก ณ ที่วัดปากน้ำอเมริกา แห่งนี้ น่าชื่นใจญาติโยมทุกคนเอิบอิม ยิ้มแย้มแจ่มใส นำอนุโมทนา พระสงฆ์ทุกรูปช่วยเหลือเกื้อกูลงานให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดีทุกประการ การสมโภชวัด เป็นบุญมหาศาลของศรัทธาสาธุชนญาติโยมญาติโยมได้บำเพ็ญกุศลให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา การสร้างวัดไม่ใช่เป็นของทำได้ง่าย ๆ ทำได้ยาก เพราะเป็นงานใหญ่ เป็นของใหญ่ แต่ว่าได้อาศัยความสามัคคีพร้อมเพรียงกลมเกลียว เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การจัด การทำ การสร้าง ก็สำเร็จได้ด้วยเวลาอันไม่นานนัก ดังที่ท่านทั้งหลายได้เห็นอยู่แล้ว ณ วัดปากน้ำอเมริกาแห่งนี้ เพียง 4 ปี เท่านั้น ได้ความสำเร็จ มีพื้นที่ มีเสนาสนะสงฆ์ มีที่สิ่งจัดว่าเป็นศาลา มีที่สำหรับนั่งภาวนา มีที่สำหรับเจริญกรรมฐานในป่าในดง เรียกว่ามีพร้อม การมีความพร้อมอย่างนี้ และด้วยเวลาอันไม่นานนักเรียกว่า เป็นความสามัคคีของทั้งวงการคณะสงฆ์และของศรัทธาสาธุชน ร่วมด้วยช่วยกัน งานจึงสำเร็จ ลุล่วงลงอย่างนี้ทุกประการ” (Somdet Phra Maharatchamangkalacharn (Chuang Worapunyo), 2008)

วัดปากน้ำอเมริกา ได้ก่อตั้งมาเพื่อเป็นศูนย์กลางในการพบปะของพี่น้องชาวไทยที่อยู่ในรัฐโอไฮโอ และรัฐใกล้เคียง โดยส่งเสริมสนับสนุนให้นาฬัทธิธรรมมาปฏิบัติ เป็นการสร้างชุมชนให้เกิดสันติสุขได้ ทุกคนที่เข้ามาวัด ไม่ว่าจะเชื้อชาติและศาสนาใดก็ตาม ทางวัดให้ความสำคัญทุกคน โดยการมอบความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน ให้ความสำคัญและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นและส่วนรวม ยอมรับฟังความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งจะสร้างสังคมและชุมชนให้เกิดสันติและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สรุป

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างแดน จะพบว่า ประชาชนมีความหลากหลายทางด้านสังคมและวัฒนธรรมทำให้เกิดความยากต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการคมนาคมเดินทางถึงจะมีความสะดวกสบาย แต่ก็มีปัญหาเรื่องของระยะทางที่ห่างไกลพอสมควร ช่องทางในการสื่อสารไม่สามารถเข้าถึงช่องทางสื่อสารหลักได้เนื่องจากมีข้อจำกัดและค่าใช้จ่าย การสร้างวัดไทยในต่างแดนมีความลำบากและยุ่งยากเนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่ไม่สามารถประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาบางอย่างได้ ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงจำเป็นต้องปรับกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องและมีการนำผลของการประเมินประสิทธิภาพการเผยแผ่มาเป็นฐานในการปรับปรุงแก้ไขนำเอาข้อเสนอแนะจากคณะสงฆ์พระเถระและพุทธศาสนิกชนทั่วไปมาเป็นข้อมูลประกอบและมีการพัฒนาประสิทธิภาพของพระธรรมทูตให้มีความรู้ทักษะความสามารถในการเผยแผ่และมีความรอบรู้ในสถานการณ์ปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการร่วมกันให้ข้อคิดเห็นร่วมกันหาแนวทางและวิธีการในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ภายใต้สังคมปัจจุบัน ซึ่งมีนวัตกรรมร่วมสมัย เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูป และระบบออนไลน์อื่น ๆ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้กว้างขวางไปทั่วโลก ภายใต้บริบทและแนวโน้มของประชากรโลกที่จะใช้ชีวิตในโลกออนไลน์ หรืออินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ ดังนั้น พระธรรมทูตควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโลก รวมถึงการได้รับการอบรมให้มีความรู้ความสามารถ จริยวัตรอันงดงาม และความมั่นใจในการปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศยิ่งขึ้น มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะไป

ปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่ในต่างประเทศ เพื่อสนองงานเผยแพร่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของคณะสงฆ์ไทย ทำหน้าที่ในการส่งสารซึ่งก็คือธรรมะอันเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา นำไปให้ถึงประชาชนเพื่อให้เข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นผู้นำในการสั่งสอนให้คำแนะนำประชาชนให้เกิดศรัทธา และน้อมนำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาสู่การปฏิบัติในวิถีชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุธรรมต่อไป

References

- Cybervanaram. (2010). *Cybervanaram: The Development of Spreading Buddhism from Oral Tradition to the Cyber World*. Retrieved October 22, 2024, from <http://cybervanaram.net/2009-12-17-14-43-37-13/860-2012-11-09-04-06-10>
- King, R. H. (2001). *Thomas Merton and Thich Nhat Hanh: Engaged Spirituality in an Age of Globalization*. New York: The Continuum International Publishing Groups Inc.
- Kumpairoj, Ph. (2010). *Buddhist History from the Pilgrimage Sites*. n.p.: n.p.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.
- National Office of Buddhism. (2012). *Strategy of the National Office of Buddhism*. Bangkok: National Buddhism Publishing House.
- Phantarangsi, S. (1973). *Comparative Religion*. Bangkok: Phadungwitthaya Printing.
- Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto). (2017). *Development of Thai Sangha in the United States. Presented at the 41st General Assembly of the Council of Thai Bhikkhus in the USA, Held at Wat Mongkolratanaram, Florida, USA, June 2-4, 2017*. Florida, USA.
- Phra Dhammapitaka (P. A. Payutto). (2005). *Dictionary of Buddhism: Compendium of Dhamma*. Bangkok: MCU Press.
- Phra Dhammavisuddhikawi (Phijit Thitawanno). (2003). *Thai People and the Work of Spreading Buddhism*. Bangkok: Chuan Phim Press.
- Phra Nattakitt Suddhamano (Udomphol). (2017). The Propagation of Theravada Buddhism in England. *Journal of Chandrakasemsarn*, 23(44), 33-47.
- Phra Paisal Visalo. (2003). *Reformation and Revival of Buddhism in the Era of Globalization. Collected Writings and Articles by Phra Paisal Visalo*. Retrieved October 12, 2024, from <http://www.visalo.org/article/budKarnpatiroob.htm>
- Phrapalad Amphon Suthero, & Phramaha Thanat Atthajari. (2000). *Dhammaduta in Foreign Countries*. Bangkok: MCU Press.
- Punyanupap, S. (1981). *Comparative Religion*. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Royal Institute. (2013). *Royal Institute Dictionary B.E. 2554 (2011)*. Bangkok: Nanmeebooks Publications.
- Somdet Phra Maharatchamangkalacharn (Chuang Worapunyo). (2008). *Sammothoniyakkatha. Live Broadcast Ceremony of the Fourth Anniversary of Wat Paknam America, July 8, 2008*. Florida, USA.
- The Council of Thai Bhikkhus in the USA. (2022). *About the Council of Thai Bhikkhus in the USA*. Retrieved November 12, 2024, from <https://thectu.org/>

Wallace, A., & Shapiro, S. (2006). Mental Balance and Well-Being: Building Bridges between Buddhism and Western Psychology. *American Psychologist*, 61(7), 690-701.